

2e JAARGANG

NUMMER 6

JUNI 1966

DAAD EN GEDACHTE

orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

++++
+ BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
+ HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
+ BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
+ MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN
+ HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
+ GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
+ GRIP, AAN DE GEDACHTE.
++++

DAAD

EN

GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outhoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

Z E E L I E D E N S T R I J D   I N   G R O O T - B R I T T A N N I E

DE BRITSE zeelieden zijn in staking gegaan uit protest tegen hun lage gages en slechte arbeidsverhoudingen. Zij eisen in ieder geval een loonsverhoging van 17 procent en bevinden zich daarmee in de eerste plaats in conflict met de Britse (Labour) regering, die van mening is, dat de economie van het land niet meer dan een loonsverhoging van 3 procent verdragen kan. De patroons, dat wil zeggen de reders, nemen een standpunt in, dat tussen dat van de arbeiders en dat van de regering in ligt, maar staan niet helemaal strikt afwijzend tegenover hetgeen er door hun personeel wordt verlangd. In Engeland doet zich bij deze staking blijkbaar hetzelfde voor, wat men ook hier te lande nog zeer onlangs heeft kunnen constateren bij het bedrijfstaksgewijze overleg over bepaalde c.a.o.'s: werkgevers en vakorganisaties konden het soms eens worden over een procentuele loonsverhoging, maar zagen dan vervolgens aan de gezamenlijk voorgestelde ontwerp-cao de rijksgoedkeuring onthouden. In Nederland heeft het jongste loonoverleg - hoe het in de naaste toekomst gaan zal is een andere vraag - nog niet tot ernstige conflicten aanleiding gegeven. Aan de overzijde van de Noordzee is dat nu wél het geval.

Wie op de Nederlandse beeldbuis de - relatief - niet onaardige reportage gezien heeft, die men van de Britse zeeliedenstaking heeft gebracht, zal ongetwijfeld begrijpen hoe of dat komt. Er werden beelden getoond van de situatie op de schepen. Men zag de beroerde huisvesting der bemanningen, hun gebrek aan comfort, aan persoonlijke vrijheid, de schrille tegenstelling ook tussen de luxe, waarmee de passagiers omringd worden en de schrijnende soberheid in de verblijven van de manschappen. Er werden inlichtingen over de positie van de schepelingen verschaft, die ongetwijfeld schokkend moeten zijn geweest voor hen, die nog altijd menen, dat de positie van de arbeidersklasse in de tegenwoordige tijd zoveel beter is geworden. Er werd voorts gewezen op het feit, dat de Britse zeelieden nog altijd zijn onderworpen aan een reglement, dat nog uit de vorige eeuw stamt en dat kennelijk nog geheel en al doortrokken is van een oud-kapitalistische geest, waarvan ook het hedendaagse kapitalisme, wat er dan ook veranderd moge wezen, blijkbaar nog vervuld is.

Er wordt, zodra de werkers in verzet komen, door de gezeten burgers wel beweerd, dat de arbeiders een stakingslustig volkje vormen, dat zich van geen verantwoordelijkheid bewust is. Nu kan men natuurlijk van de arbeiders niet verlangen dat zij zich verantwoordelijk voelen voor een economie, die op hun uitbuiting berust. Maar ook afgezien daarvan zou in het geval van de Britse zeelieden de beschuldiging ongerijmd zijn. Sedert het jaar 1911 hebben zij niet meer in strijd gestaan. Dat dit nu wél het geval is spruit ongetwijfeld hieruit voort, dat hun onvrede met lonen en arbeidsvoorwaarden té groot geworden is om nog langer met stil gemak te dragen.

Wij hebben het zo vaak betoogd: de arbeiders worden, door de omstandigheden

waarin zij verkeren, tot de strijd genoodzaakt. Zij voeren die geenszins voor hun genoegen of bij wijze van een soort van "sport". Een staking is geen "lolletje"; men begint die alleen als het water tot de lippen is gekomen; zij vergt van de arbeiders meestentijds grote offers; de klassenstrijd wordt met de moed der wanhoop gevoerd. Ook dat is door de bewuste televisie-reportage duidelijk aan het licht gebracht.

Voor de televisie-camera's hebben de tv-verslaggevers o.a. gesprekken gevoerd met diverse stakers. Daarbij kwam vast te staan, dat de arbeiders bij dit conflict van de Britse Bond van Zeelieden (British Union of Seamen) 'n stakingsuitkering ontvangen, die beslist onvoldoende is om van te leven met hun gezinnen. Op de voor de hand liggende vraag hoe lang zij het dan dachten vol te houden, gaven de arbeiders het fiere antwoord, dat zij niettemin door zouden vechten tot zij hun strijd gewonnen hadden en dat zij er ook zeker van waren, dat zij de zege zouden behalen.

Uit de mededeling betreffende die vakbondsuitkering volgt op het eerste gezicht, dat de Britse Bond van Zeelieden zich achter de staking heeft geschaard. Dat is juist, doch het is - en dat bleek ook uit de televisiereportage - maar betrekkelijk juist.

In de eerste plaats is de steun van de bond kennelijk uiterst schoorvoetend slechts verleend. De vakbond verkeerde in een bijzonder moeilijk dilemma. De organisatie namelijk bevond zich in een soort van tang. Enerzijds waren daar de arbeiders, waarvoor de Britse vakbeweging, zo goed als de vakbeweging hier en elders als het er op aankomt alleen maar verachting heeft en wier belangen zij aan haar laars lapt, maar waarmee zij niettemin rekening moet houden, anderzijds was daar de regering van de Labourpartij, waarmee de Britse vakbeweging nu eenmaal met de allernauwste banden is verbonden.

Niet zo heel lang geleden heeft die Labourregering op het allerhoogste vakbewegingsorgaan in Engeland, het zogenaamde Trade Union Congress, een beroep gedaan om zich te matigen, daar de vakbeweging anders de positie der regering in gevaar zou brengen. In de dagen, die onmiddellijk aan het uitbreken van de zeeliedenstaking vooraf gingen heeft premier Wilson al 't gewicht waarover hij beschikte in de schaal geworpen teneinde een conflict te voorkomen. Het heeft niet mogen baten. De vakbeweging kon niet anders. Zou zij gevolg hebben gegeven aan de drang van Harold Wilson, dan zou - dat lijdt geen enkele twijfel - niettemin toch de strijd gekomen zijn, maar dan in de vorm van een zuiver "wilde staking". Dat nu zou een situatie hebben doen ontstaan, die de vakbeweging zich niet meer veroorloven kon.

Niet meer, zeggen we. In het jongste verleden heeft Engeland heel wat "wilde" stakingen gekend. Scherp zijn de laatste tientallen jaren de conflicten, niet alleen tussen arbeiders en ondernemers, maar ook tussen arbeiders en vakbonden geweest. Maar juist onder die omstandigheden stond het bestaan van de vakbond op het spel. Men kon niet openlijk zich nogmaals tegenover de arbeiders keren zonder het risico te lopen van een zeer ernstige crisis. Tenslotte waren de dokwerkers de naaste kameraden van de zeelieden (de dokwerkers hebben zich na het uitbreken van de staking ook met de zeelieden solidair verklaard) en juist onder de dokwerkers heerste - dat was in het allerjongste verleden bij diverse conflicten heel duidelijk aan de dag getreden - ten opzichte van de vakbeweging 'n uiterst kritische en verbitterde stemming.

Dat ook de zeelieden jegens de vakbeweging in 't algemeen en jegens hun "eigen" vakbond in het bijzonder buitengewoon kritisch staan, dat hebben zij bij de jongste staking ondubbelzinnig gedemonstreerd. De Britse Zeelieden Bond steunt hen wel en staat - noodgedwongen - wel achter hun staking, maar de zeelieden hebben de leiding daarvan niet zonder méér aan de vakbond toevertrouwd.

In de tv-reportage werd gesproken van een "enorm wantrouwen" van de arbeiders

ders ten opzichte van de bond. Als gevolg daarvan bevonden zich in de stakingsleiding alleen maar vakbondsfiguren, - "shop-stewards", vertrouwensmannen, kennelijk - van de uiterste linkervleugel. Onze indruk is, dat men de zeeliedenstaking bepaald niet "wild" kan noemen, maar bepaald ook geen gewone vakbondsstaking volgens klassiek model. Uit wat men op de beeldbuis te zien en te horen kreeg zouden wij willen concluderen, dat de Britse zeeliedenstaking zo ongeveer tussen een officiële en een wilde staking in staat en dat - voor zover er officials van de zeeliedenbond aan te pas komen - de vakbondsfiguren terdege op de vingers worden gekeken. Een officiële stakingsleiding zou zich ook nimmer een zó scherpe kritiek op de Labourpartij veroorloofd hebben als wij tijdens deze reportage te horen kregen uit de mond van diegene, die door de tv-verslaggevers als de voornaamste leidende figuur beschouwd werd. Hij schroomde niet de verantwoordelijkheid voor de miserabele positie van 't varend proletariaat op de schouders van de Labourpartij te leggen, die toen zij direct na de tweede wereldoorlog aan het bewind was, verzuimde de arbeidscondities op de Britse koopvaardijvloot te verbeteren en zich aan de Britse zeelieden niets gelegen liet liggen.

Natuurlijk hadden de tv-verslaggevers, bij alle prijzenswaardige objectiviteit die zij aan de dag legden, ook hun vooroordelen. Die kwamen bijvoorbeeld tot uiting, toen zij een paar maal achtereen hardnekkig informeerden of de zeelieden bij hun staking niet sterk onder "communistische" invloed hadden gehandeld. Het antwoord van een van de stakers was bijzonder interessant. Hij zei: "Dat weet ik niet. Ik ken geen communisten. Ik ken alleen maar stewards en koks, bootslieden en matrozen. Er zullen misschien wel communisten tussen zitten. Waarom niet? Ik weet dat echter niet. Ik interesseer me niet voor politiek. Wij interesseren ons trouwens niet voor politiek. Wij zijn als zeelieden in staking gegaan. Anders niet!"

Aan stakingsleider Norbriss stelden de tv-verslaggevers een paar vragen, die betrekking hadden op de gevolgen van de strijd. Bijvoorbeeld:

"Engeland is een eiland en voor zijn levensmiddelenpositie aangewezen op de invoer van overzee. Bent u niet bang, dat de prijzen van een aantal levensmiddelen aanzienlijk zullen stijgen?"

Norbriss: "Het is mogelijk."

- "Ze stijgen geloof ik al."

Norbriss: "Dat zal wel. De kapitalisten zijn er altijd als de kippen bij geweest als zich de gelegenheid voordeed ergens extra winsten uit te slepen."

"Bent u niet bang, dat als gevolg van die prijsstijgingen de staking spoedig impopulair zal worden?"

Norbriss: "Best mogelijk, dat die impopulair wordt."

"En u gaat er toch mee door?"

Norbriss: "Wij gaan er mee door. Want één ding staat vast. De staking moge wellicht impopulair worden, niettemin heeft ieder die tot de arbeidersklasse behoort de blik op ons gericht omdat wij met deze strijd aan de spits van de arbeidersklasse marcheren. Niet de Britse Labourpartij en niet de Britse vakbeweging staan vooraan in de worsteling van de arbeiders, maar de Britse zeelieden."

"Vindt u het verantwoord door te staken als de actie der zeelieden schade berokkent aan de Britse economie? Engeland ziet zijn exportmogelijkheden wegvallen en kan misschien zijn plaats op de exportmarkt na afloop van de staking moeilijk terugwinnen."

Norbriss: "Engeland kan beter wat minder exporteren dan helemaal niet meer exporteren, omdat er geen zeelieden meer zijn."

"Denkt u te zullen winnen?"

Norbriss: "Wij zullen vast en zeker winnen, daar ben ik van overtuigd. Anders waren we er trouwens niet aan begonnen."

Het verschil tussen de burgerlijke gedachtengang van de verslaggever- vragsteller en de gedachtengang van de stakers komt bij dit vraag- en antwoordspel duidelijk uit. Duidelijk blijkt ook, dat die verslaggever zich een kritische instelling van de stakers ten opzichte van Labourpartij, Labourkabinet en vakbeweging niet kunnen voorstellen zonder politieke criteria. Maar de zeelieden hebben geen politieke kritiek op Harold Wilson c.s., zij hebben kritiek op hem als arbeiders. Zij zeggen of redeneren niet: in dit of dat opzicht zijn wij het niet met Wilson of met de Labourpartij eens, nee zij redeneren zoals mr. Norbriss deed toen hij verontwaardigd uitriep: "Wat doet die Wilson eigenlijk in het belang van de arbeiders? Niets, totaal niets! Hij praat over de exportpositie. Yes! Maar wat hebben de arbeiders nu aan een exportpositie? Niemendal!"

Een kortzichtige redenering? Volgens de heren economen wel. Die zeggen: als Engeland zijn exportpositie kwijt raakt hebben de arbeiders ook geen goeie boterham meer. Maar de zeelieden zeggen: Dát vinden wij nu bijzonder kortzichtig om te praten over die goeie boterham, die wij door te staken kwijt zouden raken. Die lui zien gewoonweg niet, dat wij helemaal geen goeie boterham hebben en dat wij daarom juist in staking gaan!

=====

DE KAPITALISTISCHE
MAATSCHAPPIJ EN DE
MODERNE MONARCHIE

IN HET januari-nummer en het februari-nummer van "Daad en Gedachte" is een beschouwing verschenen over het koningschap in Nederland - naar aanleiding van de crisis, die rond de verloving van prinses Beatrix (en van prinses Irene) was ontstaan - , beschouwing, die zich in meer algemene zin bezig hield met de verhouding tussen het moderne kapitalisme en het in de vorige eeuw tot stand gekomen instituut van de constitutionele monarchie. De strekking van die beschouwing was deze, dat het moderne kapitalisme met de constitutionele monarchie hoe langer hoe meer in conflict geraakt.

De constitutionele monarchie, zo werd in het bewuste artikel betoogd, was modern toen zij werd ingevoerd, maar het zogenaamde moderne koningschap is al lang niet meer modern, omdat het kapitalisme, waarop zij eens als politieke sluitsteen, als politieke bovenbouw paste, al lang niet meer

bestaat.

De maatschappij is grondig veranderd. Daardoor is de zogenaamd moderne monarchie uit de tijd geraakt, ook al heeft men, bij diverse grondwetswijzigingen voortdurend aan die monarchie gedokterd. Uit dat feit komen de spanningen voort, waarvan wij in onze dagen getuige zijn. Die spanningen én de maatschappelijke veranderingen maken het noodwendig, dat er voortdurend verder aan de monarchie gedokterd wordt. De juridische bovenbouw van de maatschappij, waartoe het recht en het staatsrecht behoren, blijft nu eenmaal in ontwikkeling altijd achter bij de economische onderbouw.

In dat licht moet men "de proeve van een nieuwe grondwet" zien, die dezer dagen gereed is gekomen. In die "proeve" is - daarover kan geen twijfel bestaan - op allerlei punten sprake van een verdere beperking van de macht des konings, na alle beperkingen, welke die macht sinds de zege van de bourgeoisie reeds heeft ondergaan. Het blote feit alleen al, dat een dergelijke "proeve van een nieuwe grondwet" is verschenen, vormt dan ook een bevestiging voor de zienswijze die eerder in dit maandblad is ontwikkeld.

=====

DE DICTATUUR VAN HET PROVOTARIAAT.

DE PROVO'S zijn het onderwerp van vele discussies en gesprekken. Zij hebben even hardnekkige verdedigers als aanvallers. Professoren, senatoren, sociologen en doctoren achten het nodig hun oordeel over de Provo's kenbaar te maken. Het is dan ook moeilijk hen te negeren. Ze roeren zo de trom, timmeren aan de weg en houden zo veelvuldig hun happenings, dat het moeilijk is geen aandacht aan hen te schenken. Ook wij hebben dat gedaan. In "Provo" nummer 7 namelijk schreef Roel van Duin een brief, gericht tot de linkse beweging, waarin hij aan het slot zegt te hopen, dat zijn schrijven het onderwerp van een discussie zal zijn, "die uit een overmaat aan goede bedoelingen een werkelijk revolutionaire kern vormt van een nieuw links..."

Alhoewel wij wel heel weinig waarde hechten aan goede bedoelingen, achten wij toch discussie zeer belangrijk. En daar wij ons zelf toch ook tot "links" rekenen - hoe vaag die term ook moge zijn - hebben wij aan het verzoek van Roel van Duin voldaan en in een open brief aan hem in het vorige nummer van "Daad en Gedachte" onze mening over zijn schrijven tot de linkse beweging uiteengezet. Wij leefden in de veronderstelling, dat Roel van Duin wel blij zou zijn zo vlug een reactie op zijn schrijven te kunnen lezen. Niets is echter minder waar. Nog geen week na het verschijnen van het bewuste nummer van "Daad en Gedachte" ontvingen wij van hem 'n briefkaart met de volgende inhoud:

Red. Daad en Gedachte,

Amsterdam, 17 mei 1966.

Heren,

Provo zou het waarderen als Spartacus zich verder onthield van raadgevingen. Wij hebben die niet nodig. Zelfs voorspraak en bijval van de Spartacusgroep is ons onaangenaam.

Roel van Duin.

Wij gaan hier maar voorbij aan het feit, dat Roel van Duin de groep "Daad en Gedachte" verwacht met de Spartacusgroep. Kennelijk is het hem nog niet opgevallen, dat "Spartacus" een heel andere taal spreekt dan "Daad en Gedachte". Wat echter te zeggen van de brutaliteit zo te reageren? In de eerste plaats zijn wij ons er niet van bewust raadgevingen aan het adres van Provo te hebben gegeven. Wij zijn alleen ingegaan op het schrijven van Roel van Duin in Provo nummer 7. Een schrijven notabene, waarin hij zelf komt met allerlei verwijten en raadgevingen aan de "linkse beweging". In de tweede plaats heeft hij die "linkse beweging" zelf tot discussie uitgenodigd.

In elk geval blijkt uit zo'n reactie wel heel duidelijk, dat Provo niet de non-conformistische nieuwe beweging is waarvoor ze zich zo graag uitgeeft. Integendeel, veel meer dan uit haar deelname aan de raadsverkiezingen blijkt uit een dergelijke reactie, dat Provo in wezen een stukje van de oude burgerlijke maatschappij is met een mentaliteit die eigen is aan alle partijformaties, de mentaliteit namelijk van "Die Partei hat immer Recht".

Ja, ja, de partij heeft altijd gelijk en daarom zal Provo aan anderen voor schrijven wat ze denken en schrijven mogen. Wat Provo verkondigt dat heb je maar te aanvaarden. Natuurlijk mag je - moet je eigenlijk - stemmen op de Provo's, maar vooral geen gedachtenwisseling over de opvattingen van Provo. Van gedachtenwisseling met het "klootjesvolk" wil Provo niets weten. Dat doet Provo alleen met diverse partijmensen op forumavonden of zelfs door hun lijstaanvoerder met minister-president Cals. En natuurlijk ook met de sabelkletteraars en bullepezers en niet te vergeten, met het opperhoofd daarvan, de burgemeester. Maar die behoren dan ook niet tot het "klootjesvolk". Dat zijn uitverkorenen net als de Provo's. Daarmee gaat Provo straks ook de stad besturen tot heil van ons doodgewone ster-

velingen. Dus STEM PROVO, maar matig je niet het recht aan een oordeel uit te spreken over de opvattingen van Provo. Die deelt zijn wijze raadgevingen wel uit als waren het krenten bij een happening. Je hebt die alleen maar te consumeren en verder... "Maul halten".

Ja, ja, de dictatuur komt soms uit een hoek vanwaar men haar niet verwacht.

=====

E E N W A S S E N N E U S

VOOR de afdeling Utrecht van de Nederlandse Maatschappij voor Handel en Nijverheid - een werkgeversorganisatie - heeft onlangs de heer J. Hamburger, directeur van een Utrechts metaalbedrijf en bestuurslid van 't Nederlands Verbond van Werkgevers, een causerie gehouden over 't "rapport van de commissie-Verdam over de herziening van het ondernemingsrecht".

Wat de heer Hamburger, die van de commissie-Verdam zelf deel heeft uitgemaakt, over haar arbeid vertelde, bevatte niet zo heel veel nieuws. Het bevatte ook weinig, dat óns, na hetgeen wij over dat rapport reeds hebben geschreven, aanleiding tot commentaar zou geven. Eén bepaalde mededeling van de heer Hamburger echter achten we belangrijk genoeg om hier weer te geven.

Hij vertelde namelijk, dat er tegen het einde van de oorlog, toen in de illegaliteit de voorbereidingen werden getroffen voor hetgeen later de "Stichting van de Arbeid" worden zou, door de Nederlandse vakbeweging van iedere kleur en richting nadrukkelijk tegenover de aan het overleg deelnemende werkgeversvertegenwoordigers te kennen werd gegeven, dat men volledig afzag van de ooit in 't verleden verkondigde eis van medezeggenschap.

Wij vinden dat interessant, niet omdat wij iets dergelijks als "verraad" of "uitverkoop" van beginselen beschouwen. Men kon van de op burgerlijke basis staande, met de burgerlijke maatschappij vergroeide vakbeweging moeilijk anders verwachten. Interessant is de mededeling van de heer Hamburger, omdat de vakbeweging ook na

de bevrijding, terwille van de vakbondsmythe, het heeft doen vóórkomen alsof zij "medezeggenschap" wel degelijk voorstond. Voor de vakbondsmythe is de mededeling van de heer Hamburger een dodelijke stoot.

Belangwekkend was ook, wat de heer Hamburger opmerkte over het instituut van de "arbeidscommissaris" (in de raad van commissarissen). Men zal wellicht zich herinneren, dat de meningen in de Commissie-Verdam over deze figuur verdeeld waren. De meerderheid van de commissie was er vóór, een minderheid was er tegen. De heer Hamburger bekende in zijn te Utrecht gehouden causerie tot de minderheid te hebben behoord. Waarom? "Omdat", zo zei hij, "het instituut of de figuur van de zogenaamde arbeidscommissaris in de Raad van Commissarissen van 'n onderneming, niet meer dan een wassen neus is."

Zijn woorden getuigen van een eerlijkheid, waarbij vergeleken de "eerlijkheid" van de vakbondsleden der Commissie-Verdam maar bijzonder ongunstig afsteekt. Wanneer wij dat echter zo neerschrijven mag niet vergeten worden, dat de heer Hamburger in de kring van zijns gelijken sprak. Wat wij tot dusver van de vakbonden over het instituut van de "arbeidscommissaris" vernamen, was voor het publiek bestemd. Misschien spreken de heren Kloos, Copens en Van Eibergen binnenskamers óók wel over de "arbeidscommissaris" als van een wassen neus. In ieder geval staat voor ons vast, dat de meerderheid der Commissie-Verdam vóór de arbeidscommissaris was om precies dezelfde reden als de heer Hamburger er tegen stemde. Namelijk juist omdat die figuur inderdaad een wassen neus is.

=====

O M H E T S T A K I N G S R E C H T

MEN WEET HET: er staat een regeling van het stakingsrecht op stapel. De minister van justitie, prof. dr. I. Samkalden heeft, voor wat betreft deze materie, een voorontwerp van wet gereed, dat naar de Sociaal-Economische Raad gezonden is. Dat gebeurde op 16 maart j.l., een krappe veertien dagen nadat een speciale commissie van de P.v.d.A. over het stakingsrecht een rapport gepubliceerd had. Van die commissie maakte aanvankelijk - tot aan april van het vorige jaar, toen hij minister werd in het kabinet-Cals - ook prof. Samkalden deel uit. Hij fungeerde zelfs als haar voorzitter. Als zodanig is hij opgevolgd door prof. mr. M.G. Levenbach, één van de vier hoogleraren, die in 1961 een rapport hebben gepubliceerd over het oorspronkelijke voorontwerp van wet, dat prof. Samkalden in een vorige ministerperiode - in 1958 - al ter discussie had gesteld.

Zoals men ziet hebben de zaken de nodige tijd gevergd om te rijpen. Dat is in het geheel niet verwonderlijk, want het betreft hier een kwestie, waarover de meningen bijzonder sterk verdeeld zijn. De vier hoogleraren, die destijds hun mening uitbrachten, waren het eigenlijk op geen enkel punt geheel met elkaar eens, al liep de belangrijkste scheidslijn wel tussen prof. Levenbach enerzijds en de drie overige hooggeleerde rapporteurs anderzijds. Prof. Levenbach was voorstander van wettelijke bepalingen, zijn drie collega's waren dat - ieder om een eigen reden - niet.

De toen begonnen openbare discussie duurt - hangende het advies van de SER - nog altijd voort. Prof. N.E.H. van Esveld, een van de bedoelde vier hoogleraren, heeft op 23 maart j.l. in "Het Parool" nog eens zijn bezwaren tegen een wettelijke regeling uiteengezet. Op dezelfde dag verscheen in "Het Parool" een beschouwing van prof. mr. H.L. Bakels - lid van de P.v.d.A.-commissie - waarin deze vóór een wettelijke regeling pleitte. Voordien had ook prof. dr. W.J. van de Woestijne - eveneens in "Het Parool" - van zijn afwijzend standpunt blijk gegeven. Nadien heeft de Leidse professor mr. T. Koopmans in het "Rotterdamsch Nieuwsblad" ook zijn licht op de zaak doen schijnen. In een drietal artikelen heeft hij de met een wettelijke regeling van het stakingsrecht verband houdende problemen nader toegelicht en daarbij dan telkens wat kritische kanttekeningen geplaatst. Zijn beschouwingen zijn in mindere mate een pleidooi pro of contra dan bijvoorbeeld het geval is met de artikelen van prof. Van Esveld of prof. Bakels.

In deze gehele gedachtenwisseling gaat het - dat viel te verwachten - voor 'n belangrijk deel om j u r i d i s c h e kwesties. Daarnaast spelen dan maatschappelijke overwegingen een rol 1). Voor zover echter de discussianten, hetzij zijdelings, hetzij wat directer, een blik werpen op de samenleving, doen zij dat uitsluitend vanuit het gezichtspunt der bestaande orde. Zij spreken wel over werkgemers en werknemers, over ondernemers en arbeiders, maar zij beschouwen de arbeiders geen ogenblik anders dan als 'n bepaalde groep binnen de gegeven maatschappij, als een onderdeel daarvan. Geen seconde geven zij er blijk van te beseffen, dat de arbeiders een klasse vormen, die weliswaar een klasse in de kapitalistische samenleving is, doch tevens en tegelijkertijd een klasse, die tot die samenleving in voortdurende tegenstelling staat, die er voortdurend, dat wil zeggen telkens en telkens weer, mee in conflict raakt. Wat bij onze geleerde discussianten over het stakingsrecht volledig naar de achtergrond gedrongen is, dat is het feit, dat het z.g. samenleven van de arbeiders en andere klassen in deze maatschappij een samen s t r i j d e n is. Hier ligt de verklaring voor een aantal zowat even krasse als zonderlinge uitspraken, die men in de publicaties der genoemde hoogleraren kan aantreffen.

1) Wij maken hier alleen maar gemakshalve een onderscheid tussen juridische en maatschappelijke kwesties. Wij willen daarmee zeker niet beweren, dat juridische kwesties niet tevens óók maatschappelijke kwesties zouden zijn.

Prof. mr. N.E.H. van Esveld bijvoorbeeld noemt ("Het Parool" van 23 maart) de staking "een verouderd strijdmiddel". Hij meent, dat het legaliseren daarvan - dat wil zeggen: een regeling van het stakingsrecht - "de sociale klok een kwart-eeuw terug" zou zetten. "In de sociale verhoudingen van heden en toekomst", zo betoogt hij, "is belangenstrijd van belangengroeperingen niet meer op zijn plaats."

Met die "belangengroeperingen" - dat is duidelijk - bedoelt prof. Van Esveld de vakorganisaties. Hij heeft kennelijk in het geheel niet in de gaten, dat de vakorganisaties, ingegroeid in de burgerlijke maatschappij, de belangen der arbeiders in het geheel niet (meer) behartigen, om de eenvoudige reden, dat de belangen van de arbeiders nu eenmaal met de belangen der burgerlijke maatschappij in botsing komen. Juist om die reden worden stakingen door de vakbeweging niet of vrijwel niet geproclameerd, terwijl het stakingswapen door de arbeiders voortdurend wordt gehanteerd. Stakingen zijn niet verouderd. Verouderd is slechts de situatie, dat ze door de vakbonden worden uitgeroepen. De arbeiders staken voortdurend, passen bij hun stakingen steeds weer nieuwe strijdmethoden toe, vertonen daarbij een vindingrijkheid en een élan, die men bij stakingen in het verleden hoogst zelden maar heeft aangetroffen.

Dat prof. Van Esveld de strijdlust en de strijdkracht der arbeiders met lede ogen aanziet is begrijpelijk. Dat hij een in de huidige samenleving dagelijks voorkomend verschijnsel als de ("wilde") werkstaking "verouderd" noemt, is dwaas. Zo spreekt niet de objectieve sociale onderzoeker, die feiten analyseert, nee, zo spreekt iemand, voor wie de wens de vader der (onwetenschappelijke) gedachte is.

De "onwetenschappelijkheid", dat wil zeggen: de onnauwkeurigheid en (sociaal-politieke) gekleurdheid van prof. Van Esvelds opvattingen blijkt dan uit hetgeen hij verder schrijft. Hij zegt namelijk, dat "de staking ongeschikt is om belangengeschillen te beslechten" en hij zegt ook, dat "de strijd slechts nieuwe haarden van geschil en onrust scheidt". Zonderling kan het al niet! Hoe ter wereld komt hij op het idee, dat een staking er op gericht zou zijn een belangengeschil te beslechten? Een staking, die inderdaad uit een belangentegenstelling voortspruit, is een machtsstrijd, waarbij de stakers zich ten doel stellen kracht bij te zetten aan bepaalde concrete eisen. Dat concrete en praktische wordt hetzij wél, hetzij niet bereikt. Dat hangt van de verhoudingen af. Maar zowel in het ene als in het andere geval blijven de belangentegenstellingen ook ná zo'n conflict voortbestaan. En niet een staking vormt - gelijk prof. Van Esveld schijnt te menen - "een nieuwe haard van onrust", nee, eventuele nieuwe onrust is alleen maar een gevolg van het voortbestaan van dezelfde oude haard: de kapitalistische orde in de maatschappij.

Waarvoor prof. Van Esveld tenslotte pleit, dat is: al of niet verplichte bemiddeling, hetzij omdat hij in zijn professorale onschuld werkelijk gelooft, dat zoiets in een in klassen verdeelde samenleving mogelijk is, hetzij, omdat hij opzettelijk verdoezelen wil, dat een dergelijke "arbitrage" de aanvalskracht van de arbeiders zou breken en derhalve volkomen strijdig met hun belang is.

Overigens moet men bij deze kritiek op 't standpunt van prof. Van Esveld wél in acht nemen, dat de dwaasheden die hij verkondigt, vooral dwaasheden zijn, wanneer men uitgaat van de realiteit der maatschappelijke verschijnselen. Maar prof. Van Esveld doet dat eigenlijk niet. Bij alles wat hij schrijft, heeft hij het verschijnsel van de "wilde" staking, van de eigen strijd van de arbeiders al bij voorbaat geëlimineerd. Het bestaat voor hem eenvoudig niet. Hoe verkeerd dat ook is, het krijgt in zoverre de schijn ener rechtvaardiging, dat het gegeven voorontwerp van wet van minister Samkalden de directe aanleiding voor zijn ontboezemingen is en in dat voorontwerp de "wilde" staking eigenlijk evenmin "bestaat". Het "stakingsrecht", dat men wil regelen is het stakingsrecht der "erkende" organisaties dat door rechterlijke uitspraken van de laatste jaren in het gedrang geraakt is en dat men uit de juridische "tang" verlossen wil. Ook als het voorontwerp van minister Samkalden het tot wet zou brengen, blijft de "wilde" staking - de enige

vorm van staking, waarmee men in de maatschappelijke werkelijkheid te maken heeft als men de zeldzame uitzonderingen buiten beschouwing laat - praktisch ónwettig. Wij willen daarmee natuurlijk niet zeggen, dat de in het bovenstaande vervatte kritiek op prof. Van Esveld eigenlijk iets te scherp zou zijn. Integendeel, juist zijn juridische-, van weinig maatschappelijke realiteitszin getuigende instelling maakt dat het oordeel omtrent zijn uitgangspunten en conclusies moeilijk scherp genoeg kan zijn.

Wie wél rekening met de maatschappelijke werkelijkheid wil houden is prof. dr. W.J. van de Woestijne. Hij schrijft in "Het Parool" van 1 maart j.l. dat het "op goede gronden ontkend kan worden", dat men bij werkstakingen met een "juridisch probleem te maken" heeft. Overigens behoort deze prof. Van de Woestijne evenals zijn collega Van Esveld tot de tegenstanders ener wettelijke regeling. Daarmee echter houdt de overeenkomst tussen beide op. Want het "neen" van prof. Van de Woestijne berust op gans andere overwegingen. Hij constateert namelijk, dat "wij sinds twintig jaar in een tijd leven, waarin de plaats van de vakbeweging anders wordt dan deze vroeger was". Hij voegt daaraan toe, dat de ontwikkeling van de vakbeweging niet geremd mag worden en dat men niet moet trachten "de maatschappelijke ontwikkeling in een juridisch keurslijf te wringen."

Men ziet het: voor zover prof. Van de Woestijne (sociaal) realist is, is hij realist ten aanzien van de huidige positie van de vakbeweging. In enkele woorden komt zijn opvatting hierop neer, dat het overbodig en ongewenst is, het stakingsrecht te regelen omdat men te maken heeft met een vakbeweging, die niet meer is wat zij vroeger was, met een vakbeweging met andere woorden, die het stakingswapen tóch niet hanteert. Over de arbeiders en hun eigen strijd, over de "wilde" staking, zwijgt ook prof. Van de Woestijne in alle talen. Waar de strijd van de arbeiders begint houdt zijn realisme op.

Geheel verschillend is de zienswijze van prof. mr. H. L. Bakels, die tot de vóórstanders ener wettelijke regeling behoort. Een maatschappelijk realist, in de zin waarin wij dat woord hierboven hebben gebruikt, zouden wij hem niet willen noemen. Maar het is wel zo, dat hij zich ten dele en in een bepaald opzicht tegen een juridische of althans zuiver juridische benadering van het probleem keert. Hij acht het bijvoorbeeld verkeerd - zoals in het jongste verleden de rechter gedaan heeft - een staking (hij zegt nadrukkelijk: "een vak-actie", de enige vorm van staking blijkbaar, die voor hem bestaat) vanuit het gezichtspunt van de individuele arbeidsovereenkomst te benaderen en daarbij dan van "wanprestatie" te spreken. Prof. Bakels noemt dat "onwerkelijk". Hij meent, dat tussen onderhandelende organisaties (vakbonden enerzijds, werkgeversbonden anderzijds) een "machten-evenwicht" dient te bestaan en dat dit "impliceert, dat de werknemersorganisaties in beginsel "neen" moeten kunnen zeggen tegen de aangeboden arbeidsvoorwaarden." Hij zegt voorts, dat "deze weigering alleen betekenis heeft indien zij gepaard mag gaan met het uitroepen van een staking." "Zonder stakingsvrijheid", aldus prof. Bakels, "kan van vrije onderhandelingen geen sprake zijn". Dát moet daarom volgens hem het duidelijke uitgangspunt van een wettelijke regeling zijn.

Het standpunt van prof. Bakels (lid van de PvdA-commissie) komt (uiteraard) nauwkeurig overeen met het rapport, dat deze partij over het stakingsrecht het licht heeft doen zien en het is ongetwijfeld ook het standpunt van de vakbeweging zelf. Waarnaar de vakbeweging streeft, dat is: bij loononderhandelingen een stok achter de deur hebben, ook al verkeert de vakbeweging niet in een positie om die stok te hanteren.

Dat laatste wéét prof. Van de Woestijne. Hij zegt daarom: waarvoor is zo'n stok dan nodig? De vakbeweging antwoordt: omdat zo'n stok bovenal indruk maakt op de arbeiders. De werkgevers weten wellicht wel mét prof. Van de Woestijne, dat de positie van de vakbeweging volkomen is veranderd. Maar voor de arbeiders moet dat niet te duidelijk zijn. In naam moet de vakbeweging de "stakingsvrijheid" blijven opeisen. Hoe luider zij dat doet, des te beter zal zij haar taak als conflict-

vermijder en stakingsbreker kunnen vervullen. Want noch de vakbeweging, noch prof. Bakels zijn voor een wettelijke regeling van de "wilde" staking, die overigens natuurlijk helemaal niet wettelijk te regelen is. Men kan haar wel, zoals het PvdA-rapport en het voorontwerp van minister Samkalden doen, voor en na "wanprestatie" blijven noemen (dat men dan wél van de individuele arbeidsprestatie uitgaat acht prof. Bakels in dát geval blijkbaar niet ónwerkelijk) maar daarmee houdt zij natuurlijk nog niet op te bestaan. Zij zal, wettelijke regeling of niet, werkgevers en overheid in toenemende mate blijven verontrusten. Daaraan verandert niets of men nu verder voor haar feitelijke aanwezigheid de ogen sluit.

Wie dat overigens - als enige in het gezelschap der door ons genoemde geleerde discussianten - niet doet, is prof. mr. T. K o o p m a n s . Hij spreekt in zijn drie krantenartikelen bij herhaling over de "wilde" staking als over een maatschappelijk feit en hij komt zelfs tot de conclusie, dat deze niet in een wettelijke regeling is te vangen, niet gelegaliseerd kan worden. Dat inzicht belet overigens niet, dat prof. Koopmans zich tot de voorstanders van een wettelijke regeling rekent. Zijn betoog is wat genuanceerder dan dat van prof. Bakels, die als lid van de PvdA-commissie en onofficieel wetenschappelijk woordvoerder van de vakbeweging misschien ook meer redenen tot terughoudendheid heeft. Hoe het zij, de Leidse hoogleraar Koopmans is in 'n aantal met het onderwerp samenhangende kwesties duidelijker dan wie van zijn collega's ook.

Prof. Koopmans wil bijvoorbeeld - naar het voorbeeld van Taft-Hartley - een "aanzeggingstermijn" en hij geeft een aantal "regels" waaraan de stakingstaktiek gebonden zou moeten worden: géén bedreiging der elektriciteitsvoorziening omdat er meningsverschil bestaat over de lonen van het kantine-personeel der elektrische centrale, geen dwang tegen werkwilligen, geen bedrijfsbezetting, enz.

Prof. Koopmans, zo mag men concluderen, moge dan, anders dan zijn collega's, de "wilde" staking als een realiteit erkennen, hij heeft zich weer niet opgewerkt tot het realisme van prof. Van de Woestijne, die wéét, dat de vakbeweging een geheel ander instituut geworden is dan voorheen, een instituut, dat nimmer de dingen zou gaan doen, die prof. Koopmans nadrukkelijk wil verbieden, gesteld dan al, dat de vakbeweging een staking zou proclameren. De vakbeweging, die van het hele stakingswapen al afkerig is en er alleen in beginsel (op papier) mee schermen wil, is zeker afkerig van methoden, die prof. Koopmans bij wettelijke regeling onmogelijk maken wil. Zodat zich in feite de onmogelijke situatie voordoet, dat prof. Koopmans dát wil regelen wat tot de praktijk van de "wilde" staking behoort, waarvan hij zelf verklaard heeft, dat zij niet wettelijk te regelen is.

Wat is het nu, dat tenslotte duidelijk herkenbaar oprijst uit de verwarde situatie van het ogenblik en de ondoorzichtige of juist ál te doorzichtige discussie? Dit, dat het bij de wettelijke regeling van het stakingsverschijnsel n i e t om de stakingsvrijheid van de arbeider gaat, maar veeleer om de positie van de vakbeweging in de moderne maatschappij, precies bijvoorbeeld als bij het probleem van de georganiseerden en de ón-georganiseerden. Het is zeker niet toevallig en volkomen terecht, dat in de beschouwing van prof. Van de Woestijne tussen de wettelijke regeling van de staking en het probleem der ongeorganiseerden verband gelegd wordt, althans, dat beide vraagstukken daar in één adem worden genoemd. Het is de actuele situatie in de klassenstrijd, waaruit zowel het voorontwerp van de minister als de professorale discussie voortspruit. Sociale omstandigheden hebben de staking in "de politieke arena" gebracht, zoals prof. Koopmans het heeft uitgedrukt, die overigens natuurlijk voor die sociale omstandigheden volkomen blind blijft. Wat er echter in de "politieke arena" ook mag worden beslist, de werkstaking is 'n verschijnsel uit de sociale arena en daaruit zal het door politieke beslissingen of wettelijke regelingen niet verdreven kunnen worden. Het zal er, juridische keurslijven ten spijt, blijven gedijen, ook al plegen politici, juristen, professoren en vakbondsleiders in d i e arena hun struisvogelkop in het zand te steken.

DE VAKBEWEGING EN

DE KORTE GEDINGEN

"VERENIGT U", het orgaan van de A.N.A.B., bevatte op 21 februari 1966 een artikelje over 't stakingsrecht, getiteld: "Stakingsvrijheid moet verruimd". Daarin las men onder meer het volgende:

"De vakorganisaties in Nederland hanteren de stakingsdreiging met grote behoedzaamheid en in het uiterste geval. Niettemin grijpen werkgevers in deze schaarse gevallen direct terug op het kort geding, teneinde de werking van dit middel uit te schakelen."

Die is goed! In welk geval, ter

gelegenheid van wélke staking van de A.N.A.B. of van een andere bond van het N.V.V. (afgezien dan het geval in de Maastrichtse aardewerk-industrie) hebben werkgevers 'n kort geding aangespannen? De A.N.A.B. kan op deze vraag alleen maar het antwoord schuldig blijven. Alle keren vrijwel, dat er een kort geding werd aangespannen - alweer met uitzondering van de aardewerk-affaire en de Scheveningse vissersstaking, waarbij niet de A.N.A.B. of het N.V.V. betrokken was, maar het O.V.B. - was dat een kort geding tegen "wilde" stakers. Het ging dan om stakers, die zowel de vakbeweging als de rechterlijke macht tegen zich hadden. Dat werpt op de argumentatie van de A.N.A.B. een vreemd licht.

=====

O M T E S C H A T E R E N . . . .

DE GROEP "Marxisten"-Leninisten in en rondom de CPN, die samen het maandblad "De Rode Vlag" uitgeven, dat wil zeggen het pro-chinese deel van de verder in het conflict Peking-Moskou neutrale Nederlandse bolsjewieken, heeft in een aantal bedrijven in Amsterdam en Rotterdam een "manifest" verspreid. Het in zijn geheel hier te citeren zou ons te veel plaatsruimte vergen. Wij willen er mee volstaan de inhoud kort weer te geven en slechts enkele zinnen - die waar het ons in het bijzonder om te doen is - volledig af te drukken.

Het manifest begint met te constateren, dat er in Nederland "een grote leemte is gekomen in de objectieve voorlichting omtrent de noodzakelijkheid en mogelijkheid van het voeren van de klassenstrijd" en zegt vervolgens dat "De Rode Vlag" wil proberen die leemte op te vullen. Normaal, zo vervolgt men, zou dat het werk zijn van de vakbeweging en van de CPN, maar dat werk wordt niet verricht. De CPN, zo leest men verder, heeft het begrip bezitter en niet-bezitter afgezworen, ofwel "de klassenstrijd, als motor voor de ontwikkeling, is voor haar geen eerste vereiste meer in de strijd voor een beter bestaan."

Even verderop in het bewuste manifest leest men: "Het is zeer wel nodig, dat men bij manipulaties zoals die in Enschede rondom de bedrijfssluitingen hebben plaats gevonden de vraag stelt waarvoor er dan eigenlijk 'n NVV is met advocaten en economen."

Tenslotte schrijft men in het manifest: "In de toekomst is het mogelijk om bij voorbereidingen van bedrijfscomité's, alsmede bij welke actievorm dan ook, zich te wenden tot onze 'adviesgroep voor klassenstrijd'. Wij zullen proberen u met raad en daad bij te staan met diverse organisatorische problemen...."

Het manifest, menen wij, laat weinig aan duidelijkheid te wensen over. In de hoofden dergenen, die "De Rode Vlag" uitgeven is de klassenstrijd niet het product van de gegeven maatschappelijke verhoudingen, dat wil zeggen van de in de samenleving nu eenmaal bestaande klassenscheiding, nee zij spruit blijkbaar voort uit de "objectieve voorlichting omtrent de noodzakelijkheid" daarvan.

"De Rode Vlag" staat niet op het standpunt, dat de strijd voor een beter be-

staan een klassenstrijd is, nee de strijd voor een beter bestaan is één ding, de klassenstrijd is een ánder ding en het verband, dat men tussen die twee legt is dit, dat vóór de strijd om een beter bestaan de klassenstrijd een vereiste is. 't Besef daarvan moet volgens "De Rode Vlag" naar goed Leninistische-, maar weinig marxistische trant, de arbeiders worden b i j g e b r a c h t .

Wie moet dat dan de arbeiders bijbrengen? "De Rode Vlag" natuurlijk en meer in het bijzonder de "adviesgroep voor de klassestrijd". De arbeiders, die met de praktijk van de klassestrijd dagelijks te maken hebben, die spontaan raden vormen eer welke partij of groep nog ooit over raden had gesproken, die ontdekten hoe men zich voor onderkruiperspraktijken kon vrijwaren, zonder dat er ook maar één partij-theoreticus was of wie dan ook, die voordien op die vraag een afdoend antwoord zou hebben kunnen geven, die in de worsteling van elke dag telkens opnieuw oorspronkelijke strijdvormen ontdekken, met een vindingrijkheid waarop alle betweters jaloers zouden kunnen zijn, die zullen van de "adviesgroep voor klassestrijd" wel eens eventjes vernemen hoe het moet.

Waar komt het manifest van "De Rode Vlag" in twee woorden op neer? Hierop, dat de CPN-leiding niet meer deugt, maar dat de groep van "De Rode Vlag" zich als nieuwe leiderskaste aandient. Ja, dáár hebben de arbeiders nou net op zitten wachten.

En wat voor leidersgarnituur is het, waarmee men hier te maken heeft? Eén, die het nodig oordeelt, dat bij manipulaties zoals bedrijfssluitingen, de vraag gesteld wordt, waarvoor er eigenlijk een NVV is met advocaten en economen. Vindt "De Rode Vlag" 't stellen van dergelijke vragen inderdaad zinvol en noodzakelijk? Het is een zó simpele vraag, dat er bijna geen arbeider is, die er niet op zou kunnen antwoorden. "Om ons te bedonderen natuurlijk", zo horen wij de eerste de beste proletariër al zeggen. Behalve misschien een in SDAP en NVV vergrijsde traditionalist, die nog altijd meent, dat het NVV er is om de klassestrijd te voeren al vervult het die taak dan ook niet helemaal naar behoren. Dat is welbeschouwd ook de mening van "De Rode Vlag", die blijkbaar nog niet door heeft, dat in de moderne maatschappij het NVV net als iedere andere vakbeweging de taak heeft de godsvrede tussen arbeid en kapitaal te handhaven.

Nu is het vanzelfsprekend geen schande om er zo'n ouderwetse en door de praktijk van de klassestrijd al lang achterhaalde opvatting op na te houden. Een andere zaak is het natuurlijk gewapend met zulke ideeën adviezen aan de arbeiders te willen geven. Maar zelfs indien "De Rode Vlag" er treffend juiste en goede ideeën op na hield, dan nog zou zo'n "adviesgroep voor de klassestrijd" een belachelijkheid zijn. Ziet u het al voor zich? De arbeiders van Werkspoor of Verolme zien zich voor de noodzakelijkheid geplaatst in strijd te gaan voor hun positieverbetering. Wat gaan ze doen? Even bij de adviesgroep binnen wippen om eens te bespreken hoe de zaak het beste kan worden aangepakt. Men behoeft het zich alleen maar vóór te stellen om te schateren. Kom meneer Bischoff, kom meneer Oskam, dat weten die arbeiders veel beter dan u of wie dan ook. Hebt u er nooit van gehoord, dat de bevrijding der arbeidersklasse alleen maar het werk van de arbeidersklasse zélf kan zijn? Of had u gedacht, dat het een soort van kreet was om de goe-gemeente te belazeren? Ja, dat heeft het leninisme er wél van gemaakt, maar dat is het niet. 't Is de conclusie uit een analyse der werkelijke maatschappelijke verhoudingen, zoals ze nu eenmaal zijn.

Dat is natuurlijk heel jammer voor u en voor uw "adviesbureau". Maar een onoverkomelijke slag is het bepaald niet.

=====

IN DE VACANTIEMAANDEN JUNI, JULI EN AUGUSTUS ZAL DE OMVANG VAN "DAAD EN GEDACHTE" VAN EEN IETS GERINGERE OMVANG ZIJN DAN NORMAAL HET GEVAL IS. WIJ VERTROUWEN ER OP DAT ONZE LEZERS DAARVOOR BEGRIP ZULLEN HEBBEN.

EEN PAAR WOORDEN OVER PAUL DE GROOT

IN EEN vergadering van de CPN, gehouden in de congreszaal van het Amsterdamse RAI-gebouw, heeft Paul de Groot dezer dagen gezegd, dat "de Sowjet-Unie niet meer het bolwerk van het socialisme in de wereld is.

"Gut", zal de niet al te critische lezer wellicht uitroepen, "is ie d'r eindelijk óók achter?"

"Nee", zal de wél-critische lezer antwoorden, "dat is ie volstrekt niet. Dat blijkt uit dat kleine woordje "meer" en het blijkt ook daaruit, dat hij van de Sowjet-Unie spreekt."

Inderdaad. Wie voor een staat, waar al zo omtrent 1918 de Sowjets, dat wil zeggen de raden van arbeiders, krachteloos werden gemaakt en van iedere werkelijke macht werden beroofd, de benaming "Sowjet-Unie" hanteert, die maakt zich uiteraard aan de grofste humbug schuldig. En wie zegt, dat Rusland niet méér "het bolwerk van het socialisme" is, die staat kennelijk op het standpunt, dat het dat eens wél geweest is, voelt zich althans geroepen dat - onjuiste - standpunt te verkondigen. Wie dat doet geeft er blijk van óf van de werkelijke ontwikkeling in Rusland niets begrepen te hebben, óf er bijzonder veel belang bij te hebben de bolsjewistische mythe (lees: leugen) omtrent Rusland tegen beter weten in te handhaven.

Wij geloven, dat bij Paul de Groot zowel het één als het ander het geval is. Dat klinkt paradoxaal. Wie tegen beter weten in een leugen verkondigt - zal men zeggen - dat is dan toch in ieder geval iemand, die wéét dat hij staat te liegen. Wel, dat wéét Paul de Groot natuurlijk ook. Maar het is met hem zó gesteld, dat hij 't verkondigen van leugens beschouwt als "het voeren van socialistische politiek". Iets, dat ongetwijfeld hiermee verband houdt, dat "het voeren van socialistische politiek" het loochenen van (de betekenis van) de klassenstrijd inhoudt. Maar dat terzijde.

Paul de Groot is een leugenaar, die gelijk zovele en als de meeste leugenaars in zijn eigen leugens is verstrikt. Dat betekent dan, dat hij niet weet waar zijn leugens zijn begonnen en waar ze ophouden. Iets, dat wij overigens wél weten: ze beginnen overal en ze houden nergens op.

Paul de Groot weet, dat hij een mythe verkondigt, maar hij is in die mythe tegelijkertijd gevangen. Daarbij is het niet zo, dat hij de gevangene van de (bolsjewistische) mythe is, omdat hij de Russische ontwikkeling niet begrijpt, nee, omgekeerd: de (bolsjewistische) mythe belet hem tot een juist begrip van de werkelijke ontwikkeling van Rusland te komen. Hij is intelligent genoeg om te weten, dat hij liegt; hij is te dom - of beter misschien: te ver van de arbeidersklasse verwijderd - om te beseffen, waaruit zijn leugens voortspruiten.

Overigens: wanneer wij met nadruk stellen, dat Rusland nimmer "het bolwerk van het socialisme in de wereld" is geweest, dan bedoelen wij daarmee natuurlijk niet, dat er elders wél zo'n bolwerk wezen zou. Het socialisme wordt niet ergens "verdedigd", noch op de muren van het Kremlin, noch op de beroemde Chinese muur, noch waar dan ook. Kom nou! Wie zouden dat dan doen? Geharnaste partijbureaucraten zeker? Nou, die kúnnen in het harnas gejaagd worden, maar dan toch alleen door het zelfstandig optreden van de arbeiders. Wat zij (de partij-bureaucraten) dan plegen te verdedigen is geenszins het socialisme, doch enkel en alleen hun eigen bevoorrechte positie.

De gedachte alleen al aan de mogelijkheid van zo'n "bolwerk van het socialisme" of een soortgelijke begripsconstructie is je reinste dwaasheid.

Voor zover de arbeidersklasse strijd voert tegen haar natuurlijke vijand, het kapitaal, is zij - of zij het weet of niet - van het socialisme de draagster. Dat

is zij nu eens hier en dan weer daar, overal in de wereld, waar zij in actie komt en strijd voert. Maar als resultaat van die klassestrijd ontstaan er géén bolwerken. Integendeel: die worden er juist door geslecht!

=====

N A D E R T I G J A A R

DEZE MAAND , juni 1966, is het precies dertig jaar geleden, dat in het door een zogenaamde "Volksfrontregering" bestuurde Frankrijk gebeurtenissen plaats grepen, die destijds bijzonder sterk tot de verbeelding van de arbeidende klassen - zowel binnen als buiten de Franse grenzen - spraken en die tot de verbeelding der Franse arbeiders altijd zijn blijven spreken. Een kleine vijftien jaar ná de tweede wereldoorlog nog hebben wij op blinde fabrieksmuren in Noord-Franse industriesteden met grote zwarte, pas geverfde letters het woord zien staan, dat ook heden nog in elk recht-geraard Frans proletariër hetzij een wereld van herinneringen wakker roept, hetzij, omdat hij daarvoor te jong is, geen herinneringen wekt, maar dan toch in ieder geval óók voor hem geladen is met sociale spanning en symboliek: "Juin '36", juni 1936.

Die junimaand van 1936 beleefde 't Frankrijk van het Volksfront de grote golf der bedrijfsbezettingen. Spontaan zijn de bedrijfsarbeiders in beweging gekomen. De C.G.T., het grote, toen nog sociaal-democratische, **vakverbond**, heeft hen niet opgeroepen de arbeid neer te leggen. Integendeel, de C.G.T. - even verrast en door de actie in verlegenheid gebracht als de Volksfrontregering van Léon Blum - wekt op tot "kalmte en discipline". De bolsjewiek Maurice Thorez, die met de soci's een soort van godsvrede heeft gesloten en zich samen met Blum laat fotograferen, verkondigt aan het proletariaat als hoogste leninistische wijsheid, dat men een begonnen staking... ook "moet weten te beeindigen". De beweging ontsnapt aan iedere officiële controle van bovenaf. In het industriële bekken van Parijs, in de mijnstreek rond Lens en Valenciennes, in het industriegebied van Lotharingen,

maar ook in Midden-Frankrijk en in Marseille wappert de rode vlag op schachten en schoorstenen. De massa's zélf zijn in beweging gekomen, demonstreren een élan, dat aan politici als Blum en Zyromski of aan 'n vakbondsfunctionaris als Jouhaux of partijbureaucraten als Cachin en Thorez van de C.P.F. geheel en al vreemd is.

- o -

HOE moet men, dertig jaar na datum, de gebeurtenissen van toen beoordelen? Niet op de manier, waarop dit onlangs door de beurtelings met de radicale sociaal-democratie en het anarchisme koketterende auteur Daniel Guérin is gedaan, die het Volksfront een mislukte revolutie heeft genoemd. Het Volksfront wás geen revolutie en de stakingen met bedrijfsbezettingen van juni 1936 waren dat evenmin, hoezeer ze ook door hun spontaan karakter en vanwege het zelfstandig optreden van de arbeiders revolutionaire trekken hadden.

Mét de regering van het Volksfront heeft het Franse kapitalisme moderne trekken gekregen. Zo juni 1936 ergens het begin van was, dan van een grootkapitalistische ordening, een sociale wetgeving naar de eisen des tijds en een soort van geleide economie. Naar de v o r m doorbraken de bedrijfsbezettingen de grenzen der kapitalistische orde, naar de i n h o u d niet. Die vorm en alles wat er mee samenhangt brengt mee, dat de beweging altijd belangwekkend zal blijven voor wie zich interesseert voor zelfstandige arbeidersstrijd. Maar de mythe, dat juni 1936 'n stap op weg naar de arbeidersmacht geweest zou zijn, houdt geen stand tegenover de werkelijke feiten. In juni 1936 heeft de Franse arbeider weer eens, gelijk zo vaak in een nog verder verleden, een aantal kastanjes uit het vuur gehaald. Voor een kapitalistische hervorming. Niet minder, maar ook bepaald niet meer.

=====